

ก้าวที่สามแห่งการพัฒนาของปัญญาประทีป

ฉบับที่ ๙/๒๕๕๕

“พ ฤ ก ษ า แ ห่ ง คี ล ธิ ร ร ม”

กลับมาพลิกอ่านหนังสือ “**เยาวชนกับความรอดของสังคม**”ของพระอาจารย์พุทธทาสอีกครั้ง เพื่อทบทวนถึงมรดกธรรมที่ท่านฝากไว้ด้วยความห่วงใยเด็กและเยาวชน ท่านตั้งคำถามชวนคิดว่า “**ต้นไม้ต้องการอะไรบ้าง และต้นไม้ศีลธรรมในจิตใจคน นั้นมันต้องการอะไรบ้าง อะไรคือแผ่นดิน อะไรคือน้ำ อะไรคืออาหาร อะไรคือแสงแดด อะไรคือสิ่งแวดล้อม การป้องกันที่ดี**”ท่านได้พูดถึงการปลูกต้นไม้ว่ามี ๓ ข้อ คือ

๑. **การเพาะพันธุ์ที่ดียิ่งขึ้นไปกว่าพันธุ์เดิม** “พ่อแม่ที่ดีนั้น คือ พันธุ์ที่ดีแล้วก็ได้ดีในการที่จะระมัดระวัง ให้เกิดพันธุ์ที่ดียิ่งออกมาเป็นลูกหลาน”
๒. **การบำรุงรักษา** คือทุกเรื่องที่จะให้ต้นไม้ที่งอกงาม ได้แก่ เรื่องน้ำ อาหาร แสงแดด สิ่งแวดล้อม เป็นต้น
๓. **การตัดแต่ง (Pruning)** โดยทั่วไปเรามักจะไม่ค่อยสนใจคำนี้ ที่จริงการตัดแต่งสำคัญมาก กิ่งที่เป็นโรค ถ่วงความเจริญนั้นต้องคอยตัดออก ต้นไม้ที่ไม่ถูกตัดแต่ง “**ก็ไม่เจริญงอกงามให้ผลดีฉันใด เด็กๆที่ไม่ได้รับการตัดแต่ง คือ ไม่มีการควบคุม การตัดการแต่ง ที่ไม่ใช่การตามใจ หรือบำรุงบำเรอ ก็จะเป็นอย่างนั้น เช่นเดียวกัน**”

พ ฤ ก ษ า แ ห่ ง ป ัญ ญา ป ระ ที ป

แม้จะมีวันที่ครูแอบล้าจากการปลิดกิ่งที่เป็นโรคร้ายของทั้งตนเองและของต้นไม้เล็กๆ แต่ละต้น ณ ที่แห่งนี้ สิ่งหนึ่งซึ่งครูทุกคนร่วมกันแบ่งปันคือ **เรื่องราวความงอกงามของกิ่ง ก้าน ดอก ผล ที่ปรากฏให้ได้เห็น ได้ดม หรือแผ่ขยายให้ร่มเงาแก่เพื่อนผู้ร่วมหยัดยืนอยู่เคียงข้าง**

ดังเช่น สิ่งที่เกิดขึ้นจากงานแข่งขันวิชาการระดับชั้น ม.ต้น(อีกแล้ว) ซึ่งเด็กๆของเราได้สมัครเข้าร่วมการแข่งขันเกือบครบทุกคน ครั้งนี้จัดขึ้นที่โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา เมื่อวันที่ ๘ ก.พ. ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา

“บ อ ล ลู น ล อ ย แ ล้ ว”

ในที่สุด “น้องม.๑ คึกคัก” ก็ปล่อยของแบบไม่มีกั๊ก แรงกระพือของความกระตือรือร้น ทำให้บอลลูนใหญ่ยักษ์ที่ช่วยกันคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาก็ถึงซึ่งปัจจัยให้ลอยล่องขึ้นไปในอากาศ แม้จะลอยล่องอยู่ไม่นานตามความไม่เที่ยงของธรรมชาติ แต่ก็ทำให้ความชื่นใจในเหตุปัจจัยที่ต่างเพียรสร้างปรากฏขึ้น เป็นโอกาสให้เพื่อนพ้องน้องม.๑ พี่ๆและคุณครูได้อนุโมทนาร่วมกัน งานนี้การลอยของบอลลูนไม่ใช่ พ ะ เ อ ก หากแต่ความ ส ำ ค ะ ค ิ ของ

“คนเล็กหัวใจใหญ่” (ขอยืมชื่อรางวัลจาก คนค้นคนอวอร์ด) การเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และความพากเพียรไม่ยอมแพ้ต่อกิเลสตัณหาของพวกเขาต่างหาก ที่นำสาธุให้ดังดังลอยไม่ลอยหนุไม่สน ขอแค่ล้มแล้วลุกเท่านั้น.....

อีกการแข่งขันที่พาให้เรียนรู้ธรรม คือ การแข่งขันสตรีทบาสรวมชาย-หญิง (Street Basketball) ซึ่งครั้งนี้ นักกีฬาทั้งรุ่นพี่รุ่นน้องประสานใจ แสดงให้เห็นถึงพลังของการถอยลดทอนความยึดมั่นในตัวตน ปลอຍให้เพื่อนแต่ละคนได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ กลายเป็นทีมที่รับ-ส่งกันได้อย่างดีกว่าที่ผ่านมา และช่วยปลุกให้ฮีโร่ทั้งหลายได้เรียนรู้ที่จะอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักยอมรับความสามารถที่แตกต่างและเห็นคุณค่าของผู้อื่น ลูกหลานเราน่าชื่นใจใช่ไหมคะ

“ความสงบ ช่วยให้มีมนุษย์ทำงานต่างๆได้”

แม้งานนี้ นักเรียนปัญญาประทีปจะได้เหรียญรางวัลมากมายจากเกือบทุกรายการที่ส่ง แต่หาใช่ประเด็นที่ครูจะหยิบยกขึ้นมาตั้งบนแท่นบูชาให้เกิดศรัทธาหรือกำลังใจไม่

แต่ทว่า **ความสงบในใจนี่หนา คือ คาถาแห่งความลู่ลางของแต่ละบุคคล** การเรียนรู้ในเรื่องนี้ต่างหากคือ หัวข้อที่เราต่างพูดคุยย้ำให้เข้าถึงใจ เด็กๆหลายคนรู้สึกตนว่าพลังพลาดขาดสติ ปลอຍจิตให้เศร้าหมอง ไม่เมตตาตนเองและผู้อื่น ทั้งก่อนการแข่งขัน ขณะที่แข่งขันหรือแม้กระทั่งหลังการแข่งขัน ทั้งที่มันผ่านพ้นไปแล้ว บางคนยอมรับว่าอ่อนซ้อมเพราะประมาท จึงเกิดความไม่มั่นใจ ยืนเครียดเกร็งไปหมด ขณะที่ต้องพูดหน้าชุมชน จึงทำให้คะแนนในส่วนการแสดงออกหล่นหาย ทั้งที่ได้คะแนนในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถจากคณะกรรมการเต็มล้น บางคนแอบคิ้วขมวด ไม่พอใจ เมื่อรู้ว่าตนซึ่งได้อันดับสามมีคะแนนน้อยกว่าอันดับหนึ่งเพียงสองคะแนน โอ ลุกจ่า.....

เด็กหลายคนที่มีมักจะถามครูว่า **“นั่งสมาธิไปทำไม”** คงจะได้คำตอบบ้างแล้วละคะครานี้ หลับตานอกเพื่อให้เห็นกึ่งก้านแห่งความทะยานอยากได้ อยากมี อยากเป็น ไม่อยากได้ ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ต่างๆนานา ที่มาของความทุกข์ทั้งปวงที่ปรากฏขึ้นในใจตนใจคะลูก นี้คือสิ่งที่ครูพยายามสอนโดยไม่พูด แต่ให้หนูทำตามโดยตลอด

“การอบรม คือการศึกษาที่ไม่ต้องใช้คำพูด ไม่ต้องใช้ตำรับตำรา ไม่ต้องใช้ดินสอปากกา นี้เราเรียกว่าการอบรม คือ ให้เขาประพฤติกระทำอยู่ ตามที่เขาได้ศึกษามานั่นแหละ”

พระอาจารย์พุทธทาส

การศึกษาแบบ “ทวนกระแส” คือ การพาให้เรารู้ความแรงของกระแส ทำให้เราต่างได้คิด ตัดสินใจอยู่ทุกขณะว่าเราจะเลือก “ตาม” หรือ “ทวน” หากการ “ตาม” นั้นเป็นสิ่งที่เลือกคงมีต้องมีการฝึกฝน อบรมขัดเกลาตนหรือพึ่งพาผู้ใดแต่อย่างใด แต่หากเลือกที่จะ “ทวนกระแส” สิ่งที่เราผู้ซึ่งยังเวียนวนอยู่ในกระแสน้ำนี้ คงขาดไม่ได้ซึ่งกัลยาณมิตร ผู้คอยช่วยสนับสนุนส่งพลังให้ขับเคลื่อน และจุดรั้งเมื่อเพลอไหลลื่นลง

แล้วเราเหล่่ากัลยณมิตรจักทำเช่นไรเล่า ใ้ลูกหลานของเราผู้มีบุญ(ได้เรียนรูั้ธรรม แต่เยาว์วัย) รู้จักเห็นคุณค่าของการฝึกฝืน บั้คับควบคุมจิตใจตน ไม่ใ้ฟูใ้แพบขึ้นลงตาม ความพอใจ ไม่พอใจกับโลกภายนอก ในชีวิตประจำวันของตน

เมื่อ สนุก อร่อย ไม่อร่อย ชอบ ไม่ชอบ เอา ไม่เอา เหนื่อย ร้อน หนาว ร้าคาญ คั้น ซ้าไป เร็ว ไป เข้าไป สายไป ซ้า เจริง สวย ไม่สวย ง่ายไป ยากไป.....เยอะไป น้อยไป..... โอยโอยโอย. เสียงบ่น โอตครวญเหล่านั้ถ้าปล่อยใ้ดังออกมาแล้วลอยผ่านไป นานนานครั้ง คงไม่เป็นไร มากนัก แต่ถ้าคั้ค้างลอยกัองอยู่ในใจ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปบ่อยๆโดยไม่มีสติรู้เนื้อรู้ตัว อาจ ขุดร่องใ้เราตกอยู่ในภวัังค์แห่งทุกข์ สุขสงบได้ยาก สร้างโลกภายในที่หมกมุ่นอยู่กับกิเลส ตั้ถนหาและพกวาโลกนี้ไปทุกที่ ความสามารถและพลังในการขับเคลื่อนตนเองไปในทิศทางที่ เป็นกุศลอาจค่อยๆลดลง ตัดโอกาสในการกระฉับกระเฉงตื่นเรียนรู้สิ่งที่เป็นสาระ และ ประโยชน์ที่แท้จริงของชีวิตอย่างน่าเสียดาย

อีกไม่กี่สัปดาห์ ปีการศึกษานี้ก็จึ่สิ้นสุดลงแล้ว วันเวลาผ่านไปเร็วเหลือเกินนะคะ คุณครูหวังว่าคุณพ่อคุณแม่ผู้ซึ่งทำหน้าที่หลักทั้งในการปลูกเมล็ดพันธุ์ รดน้ำ ใ้ใ้แสงแดด ปลูกกิ่ง เต็ดใบ จะมีความตั้งมั่น ไม่ท้อถอย คอยจัดโอกาสสร้างประโยชน์ตน ปฏิบัติธรรม กาวนาไปพร้อมๆกับลูก หรือมากกว่าลูก เพื่อที่จะได้มีพละกำลังกายใจ ใ้ใ้เชื้อชูชีพใ้ตนก่อน ช่วยใ้ใ้กับลูก เมื่อถึงยามคับขันเจอกระแสที่แรงต้าน

วันอาทิตย์ที่ ๑๒ ก.พ. นี้เป็นอีกวันที่เราจะใ้ได้รับความเมตตากรุณาจากพระอาจารย์ ชยสาโรช่วยนำพา “หลับตานอก เปิดตาใน ทำความรู้จักสนิทสนมกับจิตใจของตน” และ เรียนรู้ “กระแสที่แรงที่สุดในชีวิตของเรา คือ กระแสแห่งอารมณ์ กระแสแห่งความรู้สึกนึกคิด” ในโลกที่เรใ้ใ้ให้ความสำคัญมั่นหมายของแต่ละคน แล้วพบกันนะคะ

“อาการของความสงบคือ ไม่มีอะไรขาด ไม่มีอะไรเกิน มันพอดีพองาม มันอึดตัวความอยากเกิดจาก การขาดความสงบ.....

.....ปกติของใจ คือ สงบ อึด พอ”

คัดจากพระธรรมเทศนาของพระอาจารย์ชยสาโร ณ บ้านพอ ๒๕๕๕

ด้วยความเคารพยิ่ง
ครูแจ้ด